

Olinpikoen mendeurrena

Ehun urteko borroka

Emakumeak eta Joko Olinpikoak, maitasun eta gorrotozko historia

GIZARTEKO hainbat arlotan lortu duten errekonozimendua erdietsi dute emakumeek mugimendu olinpikoaren baitan. Baina ez da borroka erraza izan, hainbat oztopo eta traba gainditu behar izan dituztelako azken ehun urteetan. Aro berriko lehen Joko Olinpikoetan ez zen emakumerik egon Atenasen. Mende bat igarota, 3.700 emakume ariko dira Atlantian. Hala ere, kopuru hau handitu egin daiteke herrialde arabiarrek kirola egiteko emakumei jartzen zaizkien eragozpenak kentzen badituzte.

Antzinateko Joko Olinpikoetan emakumeek ez zuten parte hartzeko eskubiderik. Probak ikus-teko ere, hainbat traba izaten zituzten. Pierre de Fredi Coubertinek baroiak Jokoak berreskuratu zituenean, antzinatean ziren bezala egin nahi zituen. Horregatik hasieratik emakumeak mugimendu olinpikotik kanpo utzi zituen. II. Joko Olinpikoetan, ordea, emakumeek parte hartzea lortu zuten, nahiz eta Coubertin ideiarekin bat ez etorri. Coubertinen iritziz, emakumeen partaidetza «interes gabekoa, antietetikoa eta desagokoa zen». Parisen golfeari, belan eta teniseari lehia ziren emakumeak.

Hala ere, Nazioarteko Batzorde Olinpikoak ez zuen oso argi ikusten emakumeen partaidetza. Hona hemen NBOren txosten batek zioen: «Guk uste dugu Joko Olinpikoak erreserbatuta egon behar direla gizonen atletismoaren gorespen bezala. Emakumeen txaloak kirolarien sariak izango dira». Parisen 11 emakume hartu zuten parte.

St.Louisen zortzira jaitsi zen emakumeen kopurua eta hurrengo ia Joko Olinpiko guztietan emakumeen partaidetza areagotu egin zen.

Baina emakumeen partaidetza jarritako oztopoak ez ziren Coubertinengandik eta NBOtik etorri bakarrik. Stockholmen igeriketan eta jauzietan parte hartu zuten lehen aldiz emakumeek, garai hartako mugimendu feministen protesten artean. Feministek ziotenez, proba horietako ikusleak ez zihozten emakumeen kirol maila ikustera. Igerilekura zihozten emakumeak bainujantzian zeudelako.

Amsterdamen emakumezkoen lehen atletismo probak egin ziren. Iskanbila sortu zuten lasterketek, «emakumeentzako txarra zelako hain azkar korritzea». Batez ere 800 metroetako probak izan zituen ondorioak. Parte hartu zuten emakumeak leher egin da iritsi ziren helmugara. Horregatik eta emakumeak «gaztegi zahartuko zirela» argudiatuz, programa olinpikotik kendu zuten proba. 1960ra arte emakumeek korritu zuten lasterketa luzeena 200 metroetako izan zen.

Emakume musulmanen arazoak

Hiri Olinpikoan egoteko arazoak izan dituzte emakumeek zenbaitetan. Berlinen Adolf Hitlerrek debekatu egin zien Hiri Olinpikoan bizitzea, beste atleten kontzentrazioa oztopatuko zutelako.

Gaur egun Txinan eta herrialde musulmanetan ditugu emakume kirolarien tratamenduaren bi muturrak. Txinako Gobernuak

Fanny Blankers-Koen holandar hegalaria-k urrezko lau domina lortu zituen Londresko Olinpiadetan.

emakumeak bultzatzen ditu kirola egitera. Horrek ekarri du emakume txinatarrak munduko onenetakoak izatea igeriketan, jauzietan, atletismoan eta gimnasia. Gizonak, ordea, emakumeak baino maila baxuagoan daude.

Herrialde musulman askok traba izugarriak jartzen dituzte emakume kirolarien bidean. Hankak edo aurpegia agerian badituzte parte hartzea debekatzen diete. 1979ko iraultzatik Iranen lehen aldiz bidaliko du emakume bat Joko Olinpikoetara. Lida Farimanek tiroan hartuko du parte eta gainera Irango bandera eramango du Atlantako Irikiera Ekitaldiko desfilean. Iranen bost kiroleetan parte har dezakete emakumeek: tiroa, hipika, xakea, eskia eta ezinduentzako kiroleetan. Bost modalitate hauetan xador-a erabil daiteke eragozpenik gabe.

Hassiba Boulmerka aljeriarra fundamentalista islamiarrek mehatxatu zuten Bartzelonako Estadi Olinpikoan hankak agerian zituela korritzeagatik. Boulmerkak segurtasun neurri bereziak hartu behar ditu entrenamenduak egiteko orduan arazorik ez izateko.

JOKO OLINPIKOEN BILAKAERA

URTEA	EGOITZA	HERRIAK	KIROLAK	GIZONAK	EMAKUMEAK
1896	Atenas	13	9	311	0
1900	Paris	22	13	1.319	11
1904	St. Louis	13	14	617	8
1908	Londres	22	21	1.999	36
1912	Stockholm	28	14	2.490	57
1920	Anberes	29	22	2.543	64
1924	Paris	44	18	2.956	136
1928	Amsterdam	46	15	2.724	290
1932	Los Angeles	37	15	1.281	127
1936	Berlin	49	20	3.728	328
1948	Londres	59	18	3.714	385
1952	Helsinki	69	17	4.407	518
1956	Melbourne	71	17	2.958	384
1960	Erroma	83	17	4.738	610
1964	Tokio	93	19	4.457	683
1968	Mexiko	112	18	4.750	781
1972	Munich	122	21	6.077	1.070
1976	Montreal	92	21	4.834	1.251
1980	Mosku	81	21	4.265	1.088
1984	Los Angeles	140	21	5.458	1.620
1988	Seul	160	27	7.105	2.476
1992	Bartzelona	172	28	7.555	3.008

Olinpiada bakoitzak bere izarra izan du

- ✱ **Spiridon Louis (1896):** Atenasko maratoia irabazi zuen.
- ✱ **Ray Ewry (1900):** Atleta estatubatuarra bulkada gabeko jauzietan nagusitu zen Parisen.
- ✱ **Archi Hahn (1904):** St.Louisen hiru garaipen lortu zituen atleta estatubatuarra 60, 100 eta 200 metroetan.
- ✱ **Dorando Pietri (1908):** Londresko maratoian lehena izan zen, baina deskalifikatu egin zuten epaileek lagundu zutelako.
- ✱ **Jim Thorpe (1912):** Sioux tribuko indioak pentatloia eta dekatloia irabazi zituen Stockholmen.
- ✱ **Joseph Guillemot (1920):** Frantziarrak Paavo Nurmi handia atzean utzi zuen Anberesko 5.000 metroetan.
- ✱ **Paavo Nurmi (1924):** Finlandia-

rrak 1.500, 5.000 eta kros lasterketak irabazi zituen.

- ✱ **Johnny Weismuller (1928):** Amsterdamen 100 metroetan urrea lortu eta Hollywoodek kontratatatu zuen Tarzan-en rola egiteko.
- ✱ **Babe Didrickson (1932):** Los Angelesen 80 metro hesietan eta txabalanan irabazi zuen.
- ✱ **Jesse Owens (1936):** Berlinen 100, 200, 400 eta 4x100 metroetan urrea eskuratu zuen.
- ✱ **Fanny Blankers-Koen (1948):** Holandarrak urrea lortu zuen 100, 200 4x100 eta 80 metrò hesidunetan.
- ✱ **Emil Zatopek (1952):** Mundu guztia txundituta utzi zuen Helsinkin hiru urre eskuratzean: 5.000, 10.000 eta maratoia.

✱ **Daun Fraser (1956):** Igerilari australiarrak 100 metro libreko proba irabazi zuen.

- ✱ **Abebe Bikila (1960):** Txapelketa olinpiko bat lortu zuen lehen kirolari afrikarra izan zen. Oinutsik korritu zuen Erromako maratoia.
- ✱ **Anton Geesink (1964):** Judoka holandarrak superastunetako titulua irabazi zuen, non eta Tokion.
- ✱ **Bob Beamon (1968):** Oraindik ere jende askok ez du oso ondo ulertzen nola lortu zuen New Yorkeko atletak 8,90 metrora iristea.
- ✱ **Mark Spitz (1972):** Igerilari estatubatuarra oraindik hobetu ez den marka ezarri zuen Munichen. Zazpi urte irabazi zituen: 100 eta 200 metro libre, 100 eta 200 tximeleta eta hiru erreleboak.
- ✱ **Nadia Comaneci (1976):** Hama-

bost urte zituela Montrealgo erre-gina izendatu zuten. Zazpi 10 jaso zituen (notarik gorena).

- ✱ **Sebastian Coe (1980):** 1.500 metroetan, nahiz eta Ovett faborito izan, Coek eraman zuen titulua. 1984antxapelduna izan zen 1.500ean.
- ✱ **Carl Lewis (1984):** Jesse Owens egindako marka errepikatu zuen Los Angelesen. 100, 200, 4x100 eta luzera jauziko irabazlea izan zen.
- ✱ **Florence Griffith (1988):** Bi aldiz ondu zuen 200 metroetako munduko errekorra Seulen. Gainera 100 metroetan urrea bereganatu zuen.
- ✱ **Michael Jordan (1992):** Bartzelonan ikusleak txundituta utzi zituen Dream Team-eko buruak. ✱